ΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΑΤΡΟΥ

Της Νόνας Μολέσκη

Όλο το βάρος του κόσμου

«Μείνε δίπλα μου» σε σκηνοθεσία και δραματουργική επεξεργασία Κώστα Σιλβέστρου

Η παραγωγή της Θεατρικής Ομάδας Persona «Μείνε δίπλα μου» έζησε δύο ζωές, μια σε μορφή online streaming, τον Φεβρουάριο, στον εγκλεισμό του χειμώνα, και μια σε ζωντανή θεατρική παρουσίαση τώρα την άνοιξη. Οι δημιουργοί της παραγωγής σαν να παίζουν «κλέφτες και αστυνόμους» με τους ιθύνοντες των περιοριστικών μέτρων, καθώς τη σειρά των εξαγγελθεισών παραστάσεων τη διέκοψε το πασχαλινό lockdown μόλις δύο μέρες μετά από την πρεμιέρα στο Flea Theatre. Το επινοημένο κείμενο αποτελεί προϊόν ομαδικής δημιουργίας της Χριστίνας Κωνσταντίνου, του Πάνου Μακρή και του Κώστα Σιλβέστρου, ο οποίος υπογράφει την τελική δραματουργική επεξεργασία και τη σκηνοθεσία της παράστασης.

Τα επινοημένα κείμενα κατάγονται από ατομικές προτάσεις που έγιναν δεκτές από την ομάδα, από αυτοσχεδιασμούς που εγκρίθηκαν ως εύστοχοι. Είναι κείμενα που διατηρούν τη ζωντάνια της εξελικτικής διαδικασίας, τη διαφάνεια του τρόπου σκέψης των δημιουργών, τη ροή των συνειρμών που οδήγησαν από την αρχική ιδέα- πρόκληση στην ολοκλήρωση του έργου. Τέτοια αρχική ιδέα στην παράσταση «Μείνε δίπλα μου» είναι η διατήρηση του πεθαμένου μέλους της οικογένειας σε κατάσταση «γραφειοκρατικής ύπαρξης», δηλαδή, του στάτους του λήπτη επιδομάτων, σύνταξης, κουπονιών, συσσιτίου, ιδέα δυστυχώς από τη ζωή παρμένη σε διάφορες, παλιές και σύγχρονες, περιόδους οικονομικής και κοινωνικής κρίσης.

Συνδέστε τα πιο πάνω με τον τίτλο και θα μπορείτε να φανταστείτε το ύφος του έργου ή, τουλάχιστον, ένα από τα συστατικά του - το μακάβριο χιούμορ του, αφού το «μείνε δίπλα μας» το λένε δύο παιδιά μιας φτωχής, μιας απόκληρης οικογένειας στη μάνα τους, μετά από τον θάνατό της. Αποκαλύπτοντας κι άλλα συστατικά του ύφους του έργου, μαθαίνουμε ότι αυτό ήταν το σχέδιο της μάνας- να μη δηλωθεί ο θάνατός της και να μη διακοπεί η ροή της σύνταξής της, έτσι ώστε να μπορέσουν να επιβιώσουν. Να «μείνει δίπλα τους», έστω και έτσι.

Σύμφωνα με τους κανόνες της τέχνης, ένας θάνατος, ένα πτώμα είναι υλικό τραγωδίας, ένα άθαφτο πτώμα που βρομάει αβάσταχτα -είναι υλικό μαύρης κωμωδίας. Οι τρεις επινοητές κάνουν το έργο τους πολυστρωματικό, σαν εκείνη την τούρτα γενεθλίων που φέρνουν στην πεθαμένη μάνα. Από πάνω είναι το μαύρο χιούμορ (το πώς να κρύψουν τον θάνατο από τους γείτονες, το πώς να καταπολεμήσουν τις οσμές, το πώς να απαλλαγούν από το πτώμα), μετά είναι το στρώμα της θλίψης, της ορφάνιας, της εγκατάλειψης, της μοναξιάς, της αλληλεξάρτησης που βιώνουν τα δύο αδέρφια (εδώ το «μείνε μαζί μου» σημαίνει τον άρρητο δεσμό μεταξύ τους), μετά είναι το στρώμα του κοινωνικού ανοίγματος του θέματος (φτώχεια ως πρόβλημα επιβίωσης, μετανάστες που δεν γνωρίζουν το «ανήκειν», αδιαφορία κοινωνικού περιβάλλοντος, ανεπάρκεια κρατικής μέριμνας). Όλα τα στρώματα έχουν βρει την έκφρασή τους σε εύστοχες ατάκες και καλοστημένα στιγμιότυπα, παρότι υπάρχουν μέρη όπου ο λόγος είναι πιο πυκνός και πιο ουσιαστικός. Εντοπίζω την «αραίωση» λίγο πριν από το τελευταίο μέρος, πριν από την πραγματοποίηση του ονείρου, ίσως και στο ίδιο το ταξίδι, αλλά το τέλος ανεβαίνει ξανά στο ίδιο επίπεδο με την αρχή.

Όταν σ' ένα κείμενο γίνεται τονισμένη αναφορά σε έργο άλλου συγγραφέα, αυτό συχνά σημαίνει ότι ο αναγνώστης (εδώ ο θεατής) παραπέμπεται στα νοήματα του κειμένου αναφοράς, ότι εκείνο (του άλλου συγγραφέα) αποκτά τον λειτουργικό ρόλο του υπόγειου στρώματος, που εμπλουτίζει το επίγειο, το παρουσιαζόμενο. Τον ρόλο τέτοιου υπόγειου στρώματος στο «Μείνε μαζί μου» παίζει το παραμύθι του Όσκαρ Ουάιλντ «Ο νεαρός βασιλιάς», του οποίου αλληγορική θεώρηση θεωρούν το έργο τους οι Κώστας Σιλβέστρος, Χριστίνα Κωσταντίνου και Πάνος Μακρής.

Ο δεκαεξάχρονος διάδοχος του θρόνου ετοιμάζεται για τη στέψη του και έχει διατάξει η φορεσιά του, το ραβδί του και το στέμμα του να μην έχουν όμοιά τους στον κόσμο. Αλλά τα τρία όνειρά του που βλέπει την παραμονή της στέψης του, του φανερώνουν την εξαθλίωση, τη φτώχεια, την αδικία, την εκμετάλλευση που κρύβονται πίσω από την ομορφιά και την πολυτέλεια. Κι ο νεαρός βασιλιάς είδε τον κόσμο όπως είναι. Του έλεγαν: «Το βάρος αυτού του κόσμου είναι υπερβολικά μεγάλο για να το σηκώνει ένας άνθρωπος μόνος του κι η λύπη του κόσμου πολύ βαριά για να την υποφέρει μια καρδιά μοναχή της». Αλλά αυτός αναλαμβάνει το βάρος και τη λύπη...

Πιστεύω πως η γοητεία που άσκησε αυτό το αλληγορικό παραμύθι στους δημιουργούς του «Μείνε μαζί μου» μπορούσε να αποτυπωθεί πιο φανερά στο δικό τους κείμενο, είτε να βρεθεί τρόπος περισσότερης εμπλοκής του κειμένου του Ουάιλντ στο δικό τους. Ο σκηνοθέτης Κώστας Σιλβέστρος έστησε μια παράσταση στην οποία το κωμικό και το τραγικό συνυπήρχαν, στην οποία η απελπισία δεν ήταν επιθετική, αλλά αυτό δεν έκανε τη θλίψη λιγότερη, στην οποία το χιούμορ είναι απενοχοποιημένο. Ο χώρος του Flea έχει μεταμορφωθεί από τη Σωσάννα Τομάζου έτσι ώστε οι δύο ηθοποιοί να έχουν το «σπίτι» τους και το «έξω» τους, με το «έξω» να είναι τοποθετημένο τόσο κοντά στο κοινό, ωσάν σε μας τους θεατές να ανατίθεται ο ρόλος των περίεργων γειτόνων, ενώ στους ηθοποιούς να δίνεται ευκαιρία ενός γκρο πλαν. Ως μέλη της Ομάδας Δραματουργίας ο Πάνος Μακρής και η Χριστίνα Κωνσταντίνου γνωρίζουν τους ήρωές τους, επειδή οι ίδιοι τους έχουν δημιουργήσει, γνωρίζουν τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να ειπωθεί η κάθε ατάκα, επειδή οι ίδιοι τις έχουν γράψει.